

napryamu [Management of extracurricular educational institutions of physical culture and sports: monohrafiya]. Bydshoshch : Tovarystvo naukovoyi merezhi sportyvnogo prava. 156 s. [in Ukrainian]

2. Dembrovs'ka, H. M. (2017). Rozvytok pozashkil'nykh zakladiv sportyvnogo profilyu v Ukraini (50–70 rr. XXstolittya) [Development of extracurricular sports institutions in Ukraine (50s–70s of the 20th century)]. Kvalifikatsiyna naukova pratsya na pravakh rukopysu. 331 s. [in Ukrainian]

3. Ivehesh, A. V. Osoblyvosti osvith'nyi diyal'nosti navchal'nykh zakladiv sportyvnogo profilyu Ukrainy [Peculiarities of the educational activity of educational institutions of the sports profile of Ukraine]. Naukovyy chasopys NPU imeni M. P. Drahomanova. S. 78–83. URL: <https://www.chasopys.ps.npu.kiev.ua/archive/78/19.pdf> [in Ukrainian]

4. Krasnyts'ka, O. (2016). Seredovyshe internatnoho zakladu sportyvnogo profilyu deprivatsiynny aspekt. [Aktual'ni pytannya humanitarnykh nauk]: mizhvuzivs'kyi zb. nauk. pr. / redkol.: V. Il'nyts'kyu, A. Dushnyu, I. Zymomya. Drohobych : Posvit. Vyp. 15. S. 371–378. [in Ukrainian]

5. Lohvynenko, O. B. (2005). Vykhovannya fizychnoyi kul'tury uchniv 5–9 klasiv u pozaklasnyi diyal'nosti zahal'noosvith'nyi shkoly [Education of physical culture of students of grades 5–9 in extracurricular activities of a comprehensive school]: dys. ... kand. nauk : 13.00.07. Drohobych. [in Ukrainian]

6. Krasnytska, O. (2016). Deprivation aspect of the environment of a residential institution of a sports profile [Deprivation aspect of the environment of a residential institution of a sports profile]. Current issues of humanitarian sciences: interuniversity coll. of science pr. / editor: V. Il'nytskyi,

A. Dushnyi, I. Zymomya. Drohobych: Posvit. Vol. 15. P. 371–378. [in Ukrainian]

7. Logvynenko, O. B. (2005). Education of physical culture of students of grades 5–9 in extracurricular activities of a comprehensive school [Education of physical culture of students of grades 5–9 in extracurricular activities of a comprehensive school]: diss. ... candidate sciences: 13.00.07. Drohobych. [in Ukrainian]

8. Filonenko, O. V. (2023). Fizychnyy rozvytok uchniv yak pedahohichna problema [Physical development of students as a pedagogical problem]. Naukovi zapysky. Seriya: Pedahohichni nauky. Kropyvnyts'kyu. Vyp. 209. S. 123–128. [in Ukrainian]

9. Chyhyryn, O. H. (2007). Kul'turno-prosvitnya diyal'nist' yak zasib adaptatsiyni ditey v internatnykh zakladakh sportyvnogo profilyu [Cultural and educational activity as a means of adaptation of children in boarding schools of a sports profile]: dys. ... kand. ped. nauk : 13.00.06. Kyiv. 229 s. [in Ukrainian]

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

КОШЛЯК Михайло Анатолійович – кандидат педагогічних наук, Президент Федерації дзюдо України.

Наукові інтереси: теорія і практика фізичного виховання в Україні у XX – на початку XXI століття.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

KOSHLYAK Mykhailo Anatoliyovych – Ph. D. in Pedagogy, President of the Judo Federation of Ukraine.

Scientific interests: theory and practice of physical education in Ukraine in the 20th – at the beginning of the 21st century.

Стаття надійшла до редакції 04.02.2024 р.

УДК 378.14

DOI: 10.36550/2415-7988-2024-1-213-335-339

ТОРЧИНСЬКА Тамара Анатоліївна –

кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри фахових методик та інноваційних технологій у початковій школі

Уманського державного педагогічного університету

імені Павла Тичини

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5395-687X>

e-mail: fakam110@ukr.net

ПІДГОТОВКА ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ДО РОБОТИ НАД ФРАЗЕОЛОГІЗМАМИ З МЕТОЮ ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ СПІЛКУВАННЯ УЧНІВ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

У статті розкрито особливості підготовки здобувачів вищої освіти до роботи над фразеологізмами з метою формування культури спілкування учнів молодшого шкільного віку.

Ефективність навчання фразеології майбутніми фахівцями початкової освіти залежить від доцільного використання методів, прийомів, засобів навчання, правильного вибору їх. Успішність роботи з фразеологізмами залежить від раціонального використання вчителем початкової школи активних форм організації навчальної діяльності учнів (індивідуальної, парної, групової), ефективних способів співпраці вчителя й учнів (розповідь, обмін думками, спостереження за мовними явищами, виконання практичних завдань і вправ), прийомів роботи з фразеологічним матеріалом з урахуванням дій, необхідних для формування мовленнєвих навичок (аудіювання, читання, вимова, запам'ятовування, читання, написання фразеологізмів; зв'язок між стійкими сполученнями слів із дійсністю; уживання їх в усному та писемному мовленні з пошуком у мові відповідників).

Грунтовна підготовка здобувачів вищої освіти до роботи над фразеологізмами є важливою передумовою формування культури спілкування учнів молодшого шкільного віку. Вчителю початкової школи потрібно вміти влучно використовувати фразеологічні одиниці у своєму мовленні, фахово передати свої знання і навички учням у межах початкової школи.

Використання сучасних педагогічних технологій у поєднанні із традиційними методами та прийомами навчання забезпечить ідеальну основу для вивчення фразеологічного матеріалу у закладах вищої освіти. Саме застосування різних форм і технологій навчання надасть можливість більш ґрунтовно ознайомитись із теоретичним матеріалом і опанувати його, дібрати ефективні методи саме для вивчення конкретної теми, а також застосувати ті прийоми роботи та засоби навчання, які будуть відповідати рівневі знань студентів.

Перспективи подальших розвідок напряму вбачаємо у пошуку таких педагогічних технологій, які сприятимуть ефективній професійній мовній підготовці майбутніх учителів початкової школи.

Ключові слова: професійна підготовка, здобувачі вищої освіти, фразеологізми, учні молодшого шкільного віку.

TORCHINSKA Tamara Anatolyivna –

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Professional Methods and
Innovative Technologies at the Primary School of Uman
State Pedagogical University named after Pavel Tychyna
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5395-687X>
e-mail: fakam110@ukr.net

PREPARING HIGHER EDUCATION STUDENTS TO WORK ON PHRASEOLOGISMS WITH THE PURPOSE OF FORMING A CULTURE OF COMMUNICATION IN PRIVATE SCHOOL STUDENTS

The article reveals the peculiarities of training students of higher education to work on idioms with the aim of forming a culture of communication among students of primary school age.

The effectiveness of teaching phraseology by future specialists in primary education depends on the appropriate use of methods, techniques, teaching aids, and their correct selection. The success of working with phraseology depends on the primary school teacher's rational use of active forms of organizing students' educational activities (individual, pair, group), effective methods of cooperation between the teacher and students (narration, exchange of ideas, observation of language phenomena, performance of practical tasks and exercises), techniques working with phraseological material taking into account the actions necessary for the formation of speaking skills (listening, reading, pronunciation, memorizing, reading, writing phraseological units; the connection between stable combinations of words with reality; using them in oral and written speech with a search in the language defendants).

Thorough preparation of students of higher education to work on phraseology is an important prerequisite for the formation of a culture of communication among students of primary school age. A primary school teacher needs to be able to use phraseological units correctly in his speech, to professionally transfer his knowledge and skills to students within the primary school.

The use of modern pedagogical technologies in combination with traditional teaching methods and techniques will provide an ideal basis for studying phraseological material in institutions of higher education. It is the application of various forms and technologies of education that will provide an opportunity to get more thoroughly acquainted with the theoretical material and master it, to choose effective methods specifically for studying a specific topic, as well as to apply those methods of work and teaching tools that will correspond to the level of knowledge of students.

We see the prospects for further research directly in the search for such pedagogical technologies that will contribute to the effective professional language training of future primary school teachers.

Key words: professional training, students of higher education, phraseological units, students of primary school age.

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. У Державному стандарті початкової освіти визначено обов'язкові результати навчання, в основу якого покладено ключові компетентності, а саме: «володіння державною мовою, що передбачає уміння усно і письмово висловлювати свої думки, почуття..., відчувати красу слова, усвідомлювати роль мови для ефективного спілкування та культурного самовираження, готовність вживати українську мову як рідну в різних життєвих ситуаціях» [3].

Збагачення активного словника учнів, удосконалення граматичної будови мовлення, оволодіння українським мовленнєвим етикетом значною мірою повинно здійснюватися засобами української фразеології. Власне українські лексеми і фразеологізми упродовж багатьох десятиліть витіснялись із сфер суспільного життя, виробництва, побутового мовлення. Це спричинювало нерозуміння учнями самотності рідної мови, а отже, втрачався вплив на духовну і мовну культуру школярів, формування національно свідомого громадянина. О. Лобчук зауважує, що «уміння правильно і доречно користуватися в усному та писемному мовленні фразеологізмами є ознакою високого рівня оволодіння мовою» [7, с. 11].

Відповідно до Державного стандарту початкової загальної освіти молодші школярі мають знати, розуміти і вживати найпростіші фразеологізми; знати прислів'я і приказки; добирати до ФО синоніми, антоніми; помічати в прослуханому або прочитаному тексті фрази; уміти доречно їх використовувати в усному і писемному мовленні для його уявлення [3].

Аналіз останніх досліджень та публікацій. В останні десятиріччя особливої актуальності набула проблема лінгво-дидактичного забезпечення змісту і форм роботи з фразеологізмами, підвищився інтерес педагогічної науки до завдань активізації процесу навчання. У методиці української мови аналізувалось усне і писемне мовлення учнів, робились спроби визначити критерії досконалого мовлення, розкрити зміст функціонально-стилістичних аспектів вивчення мовних явищ, структурно-семантичний підхід до розвитку мовлення учнів, пропонувалися системи лексико-фразеологічних та граматичних вправ (праці Н. Бабич, В. Барабаш, В. Горпинича, М. Коломійця, М. Плющ, А. Сващенко, Л. Скрипника, Л. Стоян та ін.). Успішно розробляється проблема практичного засвоєння питань лексикології і фразеології у шкільному та вишівському курсах української мови. Цьому значною мірою сприяли наукові розвідки лінгвістів (Н. Бабич, І. Білодід, С. Бибик, М. Вінтонів, К. Городенська, С. Єрмоленко, А. Загнітко, А. Зеленько, Ж. Колоїз, Л. Марчук, Л. Мацько та ін.). Однак, незважаючи на зростаючий інтерес до питань підготовки здобувачів вищої освіти до роботи над фразеологізмами, проблема оптимізації підготовки майбутніх вчителів початкової школи до вивчення фразеології існує і потребує вирішення.

Мета статті – розкрити особливості підготовки здобувачів вищої освіти до роботи над фразеологізмами з метою формування культури спілкування учнів молодшого шкільного віку.

Виклад основного матеріалу дослідження. В основі поняття культури мови лежать такі поняття,

як норма та свідомий добір та вживання мовних засобів у процесі спілкування.

Фразеологічні одиниці – це особливий розряд мовних одиниць, об'єднаних загальною функцією та призначенням – викликати образне уявлення про предмет та дати йому емоційно-експресивну характеристику. У вузькому розумінні до фразеологічних одиниць відносять стилістично забарвлені стійкі обороти з яскраво вираженим емоційно-експресивним і оцінним компонентом.

Як мовне явище лінгвісти поняття «фразеологізм» тлумачать по-різному: як стійку, постійну за своїм компонентним складом, відтворювану одиницю мови, що має єдине цілісне значення [5, с. 147]; лексико-граматичну єдність двох і більше нарізно оформлених компонентів, граматично організованих за моделлю словосполучення чи речення, яка має цілісне значення та відтворюється у мовленні автоматично, за традицією [9].

В. Кононенко зауважує, що фразеологізми, – це «універсальний банк даних», який утримує в собі інформацію про навколишню дійсність певного етносу, про особливості виникнення у свідомості сучасника цієї дійсності образів, що стали основою фразеологічної номінації [6, с. 43–56].

Навчання лексикології та фразеології розглядається «як впорядкована сукупність форм, методів, засобів планування, проведення, контролю, аналізу, коригування освітнього процесу, спрямовану на підвищення ефективності навчання» [9].

Вміння виокремлювати з мови фразеологізми починає формуватися в молодшому шкільному віці: молодший школяр виявляє інтерес до змісту фразеологізму, почутого від дорослого; повторення, навіть неусвідомлене, почутого від дорослого фразеологізму одразу чи через деякий час у процесі гри чи мови.

Діти прагнуть усвідомити образ, що лежить в основі фразеологізму, і при недостатньо зримому для сприйняття дитини образі виробляють синонімічну заміну. Почувши приклади правильного вживання фразеологічних зворотів, діти повинні зрозуміти як особливості їх вживання, так і визначитися з умовами, у яких зворот не можна вживати.

Оскільки дитина не володіє досконало правилами поєднання слів, даний аспект розвитку ускладнює засвоєння мови з наявністю фразеологізмів: дитині потрібно засвоїти особливості правильного і неправильного вживання фразеологізмів, однак виділення неправильного вживання ускладнене відсутністю прикладів з боку дорослого.

Через невеликий мовний досвід молодшим школярам важко самостійно оволодіти мовленнєвою майстерністю, тому важливо допомогти їм осмислити всі вимоги до мови і навчити в процесі формулювання думок стежити не тільки за правильністю, а й за точністю, різноманітністю, виразністю використання мовних засобів.

Особливістю молодших школярів в освоєнні фразеологічних одиниць є їхня здатність виявляти

їхню не нормативність і бажання їх включення до своєї мови. Важливо в освітньому процесі формувати у дитини культуру мови, якій притаманна правильність, нормативність, адекватність, логічність, різноманітність, естетичність, чистота, доречність.

Вивчення молодшими школярами української фразеології має здійснюватися практично і відбуватися у процесі мовленнєвої діяльності. У такий спосіб учні початкової школи зможуть навчитися стисло і лаконічно висловлювати свої думки, оволодіти вмінням використовувати фразеологізми для експресивного й образного висловлення своїх міркувань; у молодших школярів буде формуватися потреба афористично оформлювати свої думки, виникне бажання самостійно застосовувати фразеологічні збороти як засіб точності і виразності мовлення [2, с. 97].

Результативність роботи, спрямованої на розвиток комунікативної компетентності учнів засобами фразеологізмів на уроках, залежить від раціонального використання:

– Загальнодидактичних та специфічних принципів. Загальнодидактичні: науковості, систематичності, доступності, наступності, перспективності, послідовності, проблемності, зв'язку з теорії з практикою, наочності, комунікативності тощо. Специфічні: вироблення лексико-стилістичної пильності; точності у з'ясуванні кожного фразеологізма в тексті; уваги до незнайомих слів, сполучуваності слів у тексті; виділення ключових слів; уваги до лексичного багатства мови; попередження лексичних помилок; добору якісного текстового матеріалу; розвитку естетичних почуттів, творчих здібностей під час роботи з фразеологізмами.

– Ефективних методів навчання мови за способом взаємодії вчителя і учнів: слово вчителя, бесіда, спостереження за вимовою, робота з довідковою літературою, вправлення. Під час осмислення фразеологічних явищ необхідно застосовувати метод спостережень та аналізу мовних явищ. Його застосовування сприяє активізації пізнавальної діяльності кожного учня у процесі сприймання та осмислення нового теоретичного матеріалу. При цьому в процесі спостережень учням прищеплюються уміння знаходити суттєві ознаки фразеологізмів, самостійно пояснювати його значення, формулювати висновок, обґрунтовувати свої практичні дії тощо. До такої роботи необхідно звертатися у процесі вивчення ролі, функцій та сфери застосування фразеологізмів [8, с. 185].

Ефективність роботи з фразеологізмами залежить від раціонального використання вчителем початкової школи активних форм організації навчальної діяльності учнів (індивідуальної, парної, групової), ефективних способів співпраці вчителя й учнів (розповідь, обмін думками, спостереження за мовними явищами, виконання практичних завдань і вправ), прийомів роботи з фразеологічним матеріалом з урахуванням дій, необхідних для формування мовленнєвих навичок (аудіювання, читання, вимова, запам'ятовування, читання, написання фразеологізмів; зв'язок між стійкими

сполученнями слів із дійсністю; уживання їх в усному та писемному мовленні з пошуком у мові відповідників) [4, с. 76].

Грунтовна підготовка здобувачів вищої освіти до роботи над фразеологізмами є важливою передумовою формування культури спілкування учнів молодшого шкільного віку.

Використання сучасних педагогічних технологій у поєднанні із традиційними методами та прийомами навчання забезпечить ідеальну основу для вивчення фразеологічного матеріалу у закладах вищої освіти. Саме застосування різних форм і технологій навчання надасть можливість більш ґрунтовно ознайомитись із теоретичним матеріалом і опанувати його, дібрати ефективні методи саме для вивчення конкретної теми, а також застосувати ті прийоми роботи та засоби навчання, які будуть відповідати рівневі знань студентів. У цьому контексті важливими є як традиційні форми організації навчального процесу (лекції та практичні заняття), так і індивідуальні, групові. Не втрачає водночас значущості й диференційне навчання студентів. Однак особливої актуальності останнім часом набувають відеонавчання, аудіонавчання, дистанційне навчання.

Ефективним, на думку Т. Білявської, у процесі вивчення теоретичного матеріалу видається застосування технології проблемного навчання, яка передбачає: наявність проблемної ситуації, визначення проблеми, наявність проблемного запитання, проблемного завдання. Варто зазначити, що метод проблемного викладу матеріалу є актуальним переважно на лекційних заняттях. Суть цього методу полягає у створенні проблемної ситуації, її аналізі, виявленні суперечностей, визначенні проблеми та способів її розв'язання, висуненні гіпотез, обґрунтуванні їх. Так, у межах викладу фразеологічному матеріалу викладач може поставити низку проблемних запитань: Що є основою для творення фразем у нашій мові? Яким чином до нашої мови потраплять фраземи з інших мов? З якої мови перейшло найбільше фразем до української? У межах роботи з теоретичним матеріалом можна використовувати технологію концентрованого навчання, яка передбачає ґрунтовне вивчення розділу завдяки об'єднанню матеріалу в блоки), інтерактивні технології, (інтерактивна лекція, робота з відео- і аудіоматеріалами, «студент у ролі викладача», «кожен навчає кожного»). Для глибшого та більш свідомого засвоєння теоретичного матеріалу важливим видається застосування методу проєктів, який віддзеркалює диференційний, індивідуально-творчий і активнорішучий підходи в навчанні. Проєкт може мати пошуковий, творчий (креативний) та прогностичний характер. Під час застосування проєктного методу варто враховувати інтереси та побажання учасників. Оскільки студенти або група студентів виконують проєкти самостійно, то цей метод забезпечуватиме сприятливі умови для формування партнерських стосунків між виконавцями проєкту та викладачем. Теми проєктів для студентів можуть бути такими: «Фразеологізми-синоніми в українській мові», «Фразеологізми-антоніми в українській мові»,

«Фразеологізми-омоніми в українській мові», «Фразеологізми-пароніми в українській мові» [1].

На заняттях практичного характеру доречно використати технологію критичного мислення або технологію мозкового штурму (зворотний мозковий штурм, подвійний мозковий штурм, конференція ідей, метод кейсів). Також ефективно, на нашу думку, використання методу «Асоціативний куш». На дошці малюють коло, у центрі якого записують фразеологізм. Студентам пропонують назвати синоніми й асоціативні слова, пов'язані із цим фразеологізмом. Після того, як усі асоціації будуть зазначені, студенти обирають три найхарактерніші з них, з якими і триває робота [1].

Висновки та перспективи подальших розвідок напряму. Отже, ефективність навчання лексикології і фразеології майбутніми фахівцями початкової освіти залежить від доцільного використання методів, прийомів, засобів навчання, правильного вибору їх. Ґрунтовна підготовка здобувачів вищої освіти до роботи над фразеологізмами є важливою передумовою формування культури спілкування учнів молодшого шкільного віку. Вчителю початкової школи потрібно вміти влучно використовувати фразеологічні одиниці у своєму мовленні, фахово передати свої знання і навички учням у межах початкової школи. Перспективи подальших розвідок напряму вбачаємо у пошуку таких педагогічних технологій, які сприятимуть ефективній професійній мовній підготовці майбутніх учителів початкової школи.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Білявська Т. М. Формування мовної компетентності майбутніх учителів початкової школи (фразеологічний рівень). URL: http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2021/41/part_1/18.pdf
2. Греб М. М. Діагностика навчальних досягнень майбутніх учителів початкової школи під час вивчення лексикології і фразеології сучасної української мови. *Педагогіка і психологія професійної освіти*. 2014. № 5 (вересень-жовтень). С. 95–105.
3. Державний стандарт початкової освіти. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/87-2018-%D0%BF>
4. Дубовик С. Г., Кучер І. С. Організаційно-методичні основи засвоєння фразеології на уроках української мови в початковій школі. *Молодий вчений*. 2022. № 9 (109) вересень. С. 74–77.
5. Калашник В. С., Колоїз Ж. В. Словник фразеологічних антонімів української мови. К.: Довіра, 2001. 284 с.
6. Кононенко В. Етнологічні засади вивчення української мови. *Українська мова в освіті*. Івано-Франківськ: Плай, 2000. № 2. С. 152–158.
7. Лобчук О. Робота з фразеологізмами на уроках української мови. *Початкова школа*. 2006. № 4. С. 10–12.
8. Методика навчання рідної мови в середніх освітніх закладах: підручн. для студентів-філологів / за ред. М. І. Пентилюк. К.: Ленвіт, 2004. С. 185–188.
9. Словник-довідник з української лінгводидактики: навчальний посібник / за ред. М. І. Пентилюк. К.: Ленвіт, 2015. 320 с.

REFERENCES

1. Bilyavs'ka, T. M. Formuvannya movnoyi kompetentnosti maybutnikh uchyteliv pochatkovoyi shkoly (frazеolohichnyy riven') [Formation of language competence of future primary school teachers (phraseological level)]. URL:

http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2021/41/part_1/18.pdf [in Ukrainian]

2. Hreb, M. M. (2014). Diahnostyka navchal'nykh dosyahnen' maybutnikh uchyteliv pochatkovoyi shkoly pid chas vyvchennya leksykologiyi i frazeolohiyi suchasnoyi ukrayins'koyi movy [Diagnostics of educational achievements of future primary school teachers during the study of lexicology and phraseology of the modern Ukrainian language]. *Pedahohika i psykholohiya profesiynoyi osvity. № 5 (veresen'-zhovten')*. S. 95–105. [in Ukrainian]

3. Derzhavnyy standart pochatkovoyi osvity [State standard of primary education]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/87-2018-%D0%BF> [in Ukrainian]

4. Dubovyk, S. H., Kucher, I. S. (2022). Orhanizatsiyno-metodychni osnovy zasvoyennya frazeolohiyi na urokakh ukrayins'koyi movy v pochatkoviyi shkoli [Organizational and methodological foundations of learning phraseology in Ukrainian language lessons in primary school]. *Molodyy vchenyy. № 9 (109) veresen'*. S. 74–77. [in Ukrainian]

5. Kalashnyk, V. S., Koloyiz, ZH. V. (2001). Slovyk frazeolohichnykh antonimiv ukrayins'koyi movy Dictionary of phraseological antonyms of the Ukrainian language. K. : Dovira. 284 s. [in Ukrainian]

6. Kononenko, V. (2000). Etnolohichni zasady vyvchennya ukrayins'koyi movy Ethnological principles of studying the Ukrainian language. *Ukrayins'ka mova v osviti. Ivano-Frankivs'k: Play. № 2. S. 152–158.* [in Ukrainian]

7. Lobchuk, O. (2006). Robota z frazeolohizmamy na urokakh ukrayins'koyi movy [Work with idioms in Ukrainian language lessons]. *Pochatkova shkola. № 4. S. 10–12.* [in Ukrainian]

8. Metodyka navchannya ridnoyi movy v sereidnikh osvityakh zakladakh (2004) [Methods of teaching the native language in secondary educational institutions]: pidruchn. dlya studentiv-filolohiv / za red. M. I. Pentylyuk. K. : Lenvit. S. 185–188. [in Ukrainian]

9. Slovyk-dovidnyk z ukrayins'koyi linhvodydaktyky (2015) [Dictionary-handbook of Ukrainian language didactics]: navchal'nyy posibnyk / kol. avtoriv ; za red. M. I. Pentylyuk. K.: Lenvit. 320 s. [in Ukrainian]

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

ТОРЧИНСЬКА Тамара Анатоліївна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри фахових методик та інноваційних технологій у початковій школі Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Наукові інтереси: професійна підготовка майбутнього вчителя початкової школи до формування культури спілкування учнів молодшого шкільного віку.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

TORCHINSKA Tamara Anatoliyivna – Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Professional Methods and Innovative Technologies at the Primary School of Uman State Pedagogical University named after Pavel Tyehyna.

Scientific interests: professional training of the future primary school teacher for the formation of a culture of communication among students of primary school age.

Стаття надійшла до редакції 04.02.2024 р.

УДК 7.012 – 025.14 + 004.9 (07)

DOI: 10.36550/2415-7988-2024-1-213-339-344

ТУЛЯЄВ Володимир Володимирович –

кандидат педагогічних наук, викладач кафедри технологічної та професійної освіти

Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

ORCID: <https://orcid.org/000-0008-8495-1642>

e-mail: Tulyayev.VV@pdpu.edu.ua

КОМП'ЮТЕРНА ГРАФІКА ЯК НАОЧНІСТЬ ДЛЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «РИСУНОК»

Мета дослідження: розробити методи наочного викладання законів розподілу світла і тіні на поверхні будь-яких тривимірних об'єктів через застосування можливості тривимірної комп'ютерної графіки задля забезпечення ефективного засвоєння студентами поглиблених теоретичних знань. Визначити технологію викладання відповідного навчального матеріалу у доступній наочній формі.

Застосовано методи аналізу та синтезу, що забезпечило не лише ефективну роботу із спеціальною літературою, вивчення та формулювання актуальності досліджуваної проблеми, але й перш за все результативну розробку методів комп'ютерної наочності. Також, у даному дослідженні було застосовано метод моделювання, що надало змогу створювати віртуальні комп'ютерні моделі, які ефективно віддзеркалювали відповідний навчальний матеріал. Крім того, у статті використано метод абстрагування завдяки чому виявилось можливим відсторонитися від несуттєвих, у даному випадку, деталей.

Результати: за допомогою вищевказаних методів дослідження були створені штучні середовища засобами тривимірної комп'ютерної графічної програми 3D MAX, що надало змогу чітко та недвозначно відобразити відповідний навчальний матеріал для демонстрування студентам його певних специфічних особливостей. Отже, було наочно відображено певну теоретичну частину навчальної дисципліни «Рисунок»: теоретичні положення щодо тіней, що падають, а також власних тіней будь-якого тривимірного об'єкту, рефлекс, відблиск, напівтінь та залежність сили тону об'єкту, який зображується, від куту оберту та відстані відносно певного джерела освітлення. Також виконано окреме завдання цієї статті, у межах її мети - визначено технологічні особливості створення цих штучних середовищ, зокрема, технічні інструменти 3D MAX такі, як пересування, обертти, масштабування, освітлення тощо.

Висновки: завдяки тривимірній комп'ютерній графіці, можна створити ефективну систему наочного матеріалу з теорії рисунка. Розроблені методи є не лише ефективним наочним матеріалом, але й дозволяють студентам власноруч випробувати та змінювати певні умови освітлення, тональності, розташування об'єктів у віртуальному просторі. Виходячи з вищезазначеного, з'являється обґрунтована підстава стверджувати про перевагу комп'ютерного методу демонстрування наочності та відповідного пояснення над традиційним методом.

Ключові слова: 3D MAX, світлотінь, тінь, що падає, рефлекс, відблиск, власна тінь тривимірного об'єкту, напівтінь.